

OBSAH

(číslice v závorkách označují paragrafy)

PŘEDMLUVA	5
---------------------	---

ÚVOD

Předmět skladby (1—3)	11
Obecná syntaktická charakteristika ruštiny (4—9)	13

I. VĚTA JAKO CELEK

VĚTY PODLE POSTOJE MLUVČÍHO K SDĚLOVANĚMU OBSAHU

Úvodní výklady (10—12)	19
MODÁLNOST SDĚLENÍ	22
Věty oznamovací, tázací a žádací	22
Věty oznamovací (13)	22
Věty tázací (14—21)	22
Věty žádací (22)	29
Věty rozkazovací (23—26)	29
Věty práci (27—32)	34
Věty kladné a záporné, vyjadřování záporu	38
Druhy záporu a jejich rozlišování (33—34)	38
Užívání záporok не, ни, нет (35—37)	40
Využívání záporu slovního a částečného (38—40)	43
Věty s úplným záporem (41—43)	46
Jistota sdělení a její vyjadřování (44—47)	49
Vyjadřování nutnosti, možnosti a úmyslu (48)	51
Konstrukce s modálními výrazy (49—56)	52
Konstrukce bez modálních výrazů (57—59)	60
Zpětný pohled z češtiny do ruštiny (60)	62
CITOVOST SDĚLENÍ (61—63)	66
Zvolací věty vyjadřující neobvyklou míru nebo jakost (64—69)	68
Jiné zvolací věty (70—72)	76
Citové věty nezvolací (73—76)	80
VZTAHY HODNOTÍCÍ (77—80)	82

VĚTY PODLE ČLENITOSTI

Úvodní výklad (81)	87
VĚTY DVOJČLENNÉ (82)	88
Věty bez určitého podmětu (83)	89

Věty s neurčitým nebo všeobecným podmětem osobním (84—88)	90
Věty s neurčitým podmětem věčným (89—92)	97
VĚTY JEDNOČLENNÉ (93)	99
Jednočlenné věty slovesné	100
Věty se slovesem plnovýznamovým (94)	100
Základní člen je vyjádřen slovesem činným (95—102)	101
Základní člen je vyjádřen slovesem trpným (103—104)	109
Věty se slovesem sponovým nebo polosponovým (105)	110
Základním členem je predikativní příslovce (106—109)	111
Základním členem je trpné přídělní (110)	114
Základním členem je příslovečný výraz (111)	114
Základní člen obsahuje genitiv jména (112—113)	115
Základní člen obsahuje příslovečný nebo zájmenný výraz s infinitivem (114)	116
Jednočlenné věty infinitivní (115)	118
Věty vyjadřující objektivní neuskutečnitelnost nebo nevyhnutelnost děje (116)	119
Věty vyjadřující přání, žádoucnost děje (117—119)	120
Věty vyjadřující subjektivní nutnost, náležitost, záhodnost děje (120—122)	122
Užití infinitivu ve vedlejších větách (123)	127
Jednočlenné věty neslovesné (124)	130
Základním členem je jméno v nominativě (125)	130
Oslovení (126)	131
Základním členem jsou nepřímé pády jména (127)	133
Základním členem je příslovce, modální slovo, částice (128)	133
Základním členem je citoslovce (129)	134
VĚTY NEÚPLNÉ	135
Nevyjadřování predikátu (130)	135
Nevyjadřování některých dalších členů (131)	136

II. VNITŘNÍ STAVBA VĚTY

Úvodní výklad (132)	141
SLOVA VE VĚTĚ	142
Začlenění slov do stavby věty (133—134)	142
Slova a výrazy nezačleněné do mluvnické stavby věty (135)	144
Vsuvky (136)	144
Oslovení (137)	145
Citoslovce (138)	146
SYNTAKTICKÉ VZTAHY A ZPŮSOBY JEJICH VYJÁDŘENÍ	146
Syntaktické vztahy (139—141)	146
Vyjadřování syntaktických vztahů (142)	149
Využití shody, řízenosti a přimykání (143)	150
Shoda a její zvláštnosti (144—147)	151
Řízenost a přimykání a jejich zvláštnosti (148—149)	157

SLOVO JAKO VĚTNÝ ČLEN

Úvodní výklad; třídění větných členů (150—151)	158
VYUŽITÍ SLOVNÍCH DRUHŮ A TVARŮ OHĚBNÝCH SLOV JAKO ČLENŮ VĚTY	160

Podstatná jména (152—155)	160
Přídavná jména (156)	163
Příslovce (157—158)	164
Slovesa	167
Určité a neurčité tvary (159)	167
Podstatné jméno slovesné (160)	167
Přídavná jména slovesná (161)	167
Přechodníky (162)	168
Infinitiv (163)	169
Infinitiv jako základní člen věty (164)	169
Infinitiv jako součást základního členu věty (predikátu) (165)	170
Infinitiv jako rozvíjející člen věty:	171
přívlastek (166—168)	171
předmět (169—171)	175
<i>ruské protějšky českého doplňkového infinitivu</i> (172)	181
přísluvečné určení (173—176)	181

DRUHY VĚTNÝCH ČLENŮ

Rozdělení větných členů podle různých hledisek (177)	185
Členy několikanásobné	186
Významové vztahy mezi součástmi několikanásobného členu (178)	186
Vztah slučovací (179)	187
Vztah odporovací (180)	190
Vztah stupňovací (181)	191
Vztah vylučovací (182)	193
Vztah důsledkový (183)	195
Podřadné vyjádření souřadného vztahu (184)	195
Členy opakované (185)	195
Spojení beze spojek a spojovacích výrazů (186)	196
Spojení spojovacími výrazy (187)	198
Členy volně připojené (188)	199
Dodatkové připojení (189)	200
Vytčení (190)	203
Vsuvkové připojení (191)	204

ZÁKLADNÍ VĚTNÉ ČLENY

PODMĚT	204
Způsoby vyjádření (192)	204
Podmětem je zájmeno nebo výraz obsahující zájmeno (193—195)	206
Podmětem je číselný výraz (196—197)	210
PŘÍSUDEK (198)	214
Přísudek slovesný (199)	215
<i>Plnovýznamové sloveso „býti“ a „míti“</i> (200—201)	216
Opisné vyjadřování shodného slovesného přísudku (202)	219
Neshodný přísudek (203)	220
Přísudek jmenný	222
Spona, její nevyjádření a způsoby vyjádření	222
Přísudek beze spony (204)	222
Přísudek s čistou sponou (205)	223
Přísudek se slovesy polosponovými (206)	225
Vyjádření jmenné části	227
Výběr nominativu nebo instrumentálu (207)	227
Výběr jmenného nebo složeného tvaru příd. jména (208—209)	230

Trpná přičestí (210)	234
Výběr tvaru 2. stupně přídavných jmen (211—212)	234
Výběr tvaru 3. stupně přídavných jmen (213)	237
Ostatní prostředky k vyjádření jmenné části přísudku (214)	238
Složený přísudek slovesný a jmenný (215)	239
Shoda přísudku s podmětem (216)	241
ZÁKLADNÍ ČLEN JEDNOČLENNÉ VĚTY (217)	243

ROZVÍJEJÍCÍ VĚTNÉ ČLENY

PŘEDMĚT (218)	243
Předmět při slovese	245
Slovesa předmětová a bezpředmětová (219)	245
Přímý předmět (220)	245
Nepřímý předmět v pádě prostém (221)	246
v pádě předložkovém (222)	248
Infinitivní předmět (223)	252
Předmět při citoslovci (224)	253
Předmět při přídavném jméně (225)	253
Předmět při predikativním příslovci (226)	254
Předmět v jednočlenných větách sponových a infinitivních (227)	255
Předmět je vyjádřen	
číselným výrazem (228—229)	255
zájmenem při odkazu (230)	257
PŘÍVLASTEK (231)	257
Přívlastek shodný	258
Vyjádření (232)	258
Shoda s řídicím členem (233)	259
Přívlastek při číselném výrazu (234)	259
Přívlastek neshodný (235)	261
Přívlastek vyjádřen podstatným jménem	261
v prostém genitivu (236)	262
v prostém dativu (237)	265
v prostém instrumentálu (238)	266
v předložkovém pádě (239—240)	267
Přívlastek je vyjádřen jiným způsobem (241)	270
Rozvítý přívlastek	272
shodný (242)	272
neshodný (243—244)	272
Několikanásobný přívlastek (245—247)	274
Volně připojený přívlastek	276
shodný (248)	276
neshodný (249)	278
PŘÍSTAVEK (250)	279
Přístavek těsný (251—254)	280
Přístavek volný (255—256)	283
DOPLŇEK (257)	284
Způsoby vyjádření	
podstatným jménem (258)	286
přídavným jménem (259)	288
zvláštní případy adjektivního a zájmenného doplňku (260)	289
<i>Českému doplňku odpovídá v ruštině příslovečné určení (261) . . . . .</i>	290

Volně připojený doplněk (262—263)	292
PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ (264)	295
Určení místa (265)	296
Určení času (266)	298
Určení způsobu (267)	300
Určení míry (268)	302
Určení účinku (269)	303
Určení zřetele (270)	303
Určení nástroje a prostředku (271)	304
Určení příčiny a důvodu (272)	305
Určení účelu (273)	306
Určení podmínky a přípustky (274)	306
Volně připojené příslovečné určení (275)	307

TV. POLOVĚTNÉ ÚTVARY

Obecný výklad (276)	308
Obraty s přechodníky (277—278)	309
Obraty s přídavnými jmény slovesnými (279—282)	314
Polovětné útvary jiné (283)	318

SLOVOSLED

Charakteristika ruského slovosledu (284)	320
Vliv mluvnické stavby na postavení větných členů (285)	321
Vliv kontextového členění	
Postavení východiska a jádra sdělení (286)	325
Postavení přechodných členů (287)	326
Zvláštnosti spjaté s kontextovým členěním (288)	327
Vliv celkové modálnosti platnosti (289)	328
Vliv citovosti (290)	329
Postavení slovesa БЫТЬ (291)	329

III. SOUVĚTÍ

Charakteristika souvětí (292)	333
Spojování vět v souvětí (293)	333
Poměr vět v souvětí (294—296)	334
Souvětí a bohatě rozvitá věta jednoduchá (297)	340

A. SOUVĚTÍ SOUŘADNÉ

Souvětí slučovací (298—304)	341
Souvětí odporovací (305—312)	345
Přehled odporovacích spojek (313)	350
Souvětí stupňovací (314—315)	351
Souvětí vylučovací (316—320)	352
Souvětí důsledkové (321—323)	356
Souvětí vysvětlovací a důvoľové (324—325)	358

B. SOUVĚTÍ PODŘADNÉ

Souvětí s větou podmětovou (326)	359
Podmětové věty vztažné (327)	359
Podmětové věty obsahové (328)	360
vyjadřují závislé oznámení, rozkaz nebo přání (329—332)	360
vyjadřují závislou otázku (333)	362

Souvětí s větou předmětovou (334)	362
Předmětové věty vztažné (335)	362
Předmětové věty obsahové (336)	363
vyjadřují závislé oznámení (337—340)	363
vyjadřují závislý rozkaz nebo přání (341—342)	367
vyjadřují závislou otázku (343)	368
Souvětí s větou přívlastkovou	370
Přívlastkové věty vztažné (344—347)	370
Přívlastkové věty obsahové	373
vyjadřují závislé oznámení (348)	373
vyjadřují závislý rozkaz nebo přání (349)	374
vyjadřují závislou otázku (350)	374
Souvětí s větou přísudkovou (351—352)	374
Souvětí s větami příslovecnými (353)	375
Věty místní (354)	376
Věty časové (355—369)	377
Přehled časových spojek (370)	386
<i>Ruské protějšky českých spojek až a než</i> (371)	388
Věty srovnávací	389
Srovnání na základě kvalitativní podobnosti (372—373)	389
Srovnání se zřetelem k míře (kvantitě) (374)	391
Věty účinkové (375—377)	392
Věty příčinné a důvodové (378—382)	395
Věty účelové (383—385)	398
Věty podmínkové (386—393)	400
Věty podmínkově přípustkové (394—396)	406
Věty přípustkové (397—399)	409
Věty zřetelové (400)	411
Vložené věty s podřadícími spojkami (401—402)	411

SLOŽITÉ SOUVĚTÍ

Složité souvětí souřadné (403)	414
Složité souvětí beze spojek (404)	415
Složité souvětí podřadné (405)	415
Spojení souvětí souřadného a podřadného (406)	416
Perioda (407)	416

PRÍMÁ, NEPRÍMÁ A POLOPRÍMÁ ŘEČ

Úvodní výklad (408)	417
Přímá řeč (409)	417
Nepřímá řeč (410)	419
Polopřímá řeč (411)	421

VĚTOSLED

Sled vět v souvětí souřadném (412—413)	422
Sled vět v souvětí podřadném (414—415)	424
Rozbor ukázek (416)	426

Dodatek

INTERPUNKCE

Úvodní výklad (417)	431
Interpunkční znaménka ve větě jednoduché	432
Čárka (418)	432

Středník (419)	434
Dvojtečka (420)	434
Pomlčka (421)	435
Spojovací čárka (422)	436
Závorky a uvozovky (423)	436
Interpunkční znaménka v souvětí	436
Čárka (424)	436
Středník (425)	439
Dvojtečka (426)	439
Pomlčka (427)	440
Interpunkční označení konce věty a souvětí (428)	441
Interpunkce v přímé řeči (429—430)	441
<i>SEZNAM NEJDŮLEŽITĚJŠÍ POUŽITÉ LITERATURY . . . . .</i>	<i>445</i>
<i>ZKRATKY CITOVANÝCH AUTORŮ . . . . .</i>	<i>450</i>
<i>SLOVNÍ REJSTŘÍK . . . . .</i>	<i>452</i>
<i>slova ruská . . . . .</i>	<i>452</i>
<i>slova česká . . . . .</i>	<i>459</i>
<i>VĚCNÝ REJSTŘÍK . . . . .</i>	<i>463</i>
<i>OBSAH . . . . .</i>	<i>478</i>

Jaroslav Bauer — Roman Mrázek — Stanislav Žaža

PŘÍRUČNÍ MLUVNICE RUŠTINY PRO ČECHY

Díl II — Skladba

Obálku a vazbu navrhl Karel Švarc

Vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p., v Praze
jako svou publikaci č. 88-01-32

Odpovědný redaktor: Rostislav Pleský

Technický redaktor: Josef Holan

Z nové sazby písmem Latinka a Azbuka vytiskl TISK, knižní výroba, n p.,
závod Brno, provozovna 11 — Formát papíru 86×122 cm — AA 32,28, VA
33,39 — D 606001 — Tematická skupina a podskupina 12/9

Náklad 5000 výtisků

Vydání 1.

Cena brožovaného výtisku Kčs 23,50

56/II-8

Cena vázaného výtisku Kčs 27,—

56/XI-9